



Våler kommune

HANDLINGSPLAN MOT MOBBING FOR KOMMUNALE OG PRIVATE BARNEHAGER I VÅLER KOMMUNE

Visjon: «Våre hager blomstrer hele året»

Våler kommune skal ha et mobbefritt barnehagemiljø!



«Ingen vil vel ønske å leve uten en venn, selv om han hadde alle andre goder».
-Aristoteles

«Mobbing er slemt, det blir aldri glemt»!

Gjeldende fra 01.08.2017

Innhold:

1. Innledning	s.3
2. Hva er mobbing?	s.4
3. Forekommer det mobbing i barnehagen?	s.4
4. Hva er mobbing blant små barn?	s.4
5. Hva kan DU gjøre for å motvirke mobbing?	s.5
6. Hva sier barnehageloven og rammeplanen?	s.6
7. Hvem er mobber, og hvem blir et mobbeoffer?	s.7
8. Til foreldre/foresatte	s.8-9
9. Vennskap og sosial kompetanse	s.10
10. Forebyggende tiltak	s.11
11. Ansvarsfordeling i barnehagen	s.12
12. Tiltak når mobbing oppdages	s.13
13. Når det kommer en påstand om mobbing	s.14
14. Tiltaksplan ved mobbing	s.15
15. Skjema for møter ved mobbing	s.16
16. Litteraturliste	s.17



Innledning:

Begrepet mobbing er først og fremst blitt brukt rettet mot barn i skolealder, men de senere årenes forskning viser at mobbing også forekommer i barnehagen, i større grad enn man tror.

Forskning på barns trivsel og medvirkning i barnehagen i Norge (NTNU,2012) viser at 12 % av barna sier at de ofte blir plaget av andre barn når de er i barnehagen.

Økt fokus på utestenging og mobbing i barnehagene, fører til tidlig intervensjon, som igjen fører til at færre mobber og blir mobbet.

Våler kommune har signert Manifest mot mobbing 2011-2014 og forplikter seg til å samarbeide for et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø. Den sier at Våler kommune slutter seg til den nasjonale satsingen for å styrke arbeidet for gode og inkluderende oppvekst- og læringsmiljøer for alle barn og unge. Vi skal ha nulltoleranse for mobbing. Vi skal arbeide for at:

- Barnehager, skoler, fritidsmiljøer og andre steder barn og unge oppholder seg er mobbefrie soner.
- Barnehager og skoler jobber aktivt forebyggende ved å styrke barn og unges sosiale kompetanse, og motarbeider alle former for mobbing og utestengning.
- Ledere på alle nivåer tar ansvar og har nulltoleranse for mobbing.
- Alle som har et ansvar knyttet til barn og unges oppvekstmiljø samarbeider systematisk og målrettet mot mobbing.
- Det skal finnes planer, kompetanse og etablerte rutiner for forebygging og håndtering av mobbing ved alle skoler.

Selv om Manifest mot mobbing ble avsluttet etter 2014, fortsatte regjeringen arbeidet mot mobbing og videreførte arbeidet i «Partnerskap mot mobbing, 2016-2021». Temaet er like sentralt og viktig nå i dag, spesielt i arbeid rettet mot barn. Barnehagene i Våler kommune fortsetter også å arbeide med sosial kompetanse og mobbing, etter Lov om barnehager og Rammeplan for barnehagen.

Kari Lamers modell: «Du og Jeg og Vi To» og Nasjonalforsamlingen for folkehelse modell «Steg for Steg» er utviklingsmodeller for sosial kompetanseutvikling rettet mot barn, voksne og organisasjon. «Forskning viser at tidlig innsats for å utvikle barnas sosiale kompetanse i barnehagen er vesentlig for å motvirke mobbing, utestengning og problematferd. Utvikling av sosial kompetanse fungerer rett og slett som en «vaksinasjonsfaktor» mot denne typen problemer!».

Du og jeg og vi to og Steg for Steg kan brukes i arbeidet med barn og barnegrupper der det allerede har oppstått problemer. Slik kan modellen hjelpe barnehagene hvis de trenger å jobbe med et verktøy rettet mot sosial kompetanse, og hvis det skulle oppstå situasjoner med mobbing i barnehagene.

Denne handlingsplanen skal være et verktøy for barnehageansatte i de kommunale og private barnehagene i Våler, i tillegg skal det informere foresatte om arbeidet rettet mot mobbing i barnehagene og på den måten få et bedre barnehage-hjem samarbeid.



Hva er mobbing :

En definisjon som er brukt internasjonalt :

Negativ atferd som gjentas og foregår over en viss tid i et forhold som er preget av ubalanse i styrkeforholdet mellom partene.

En annen definisjon av Lund og Helgeland:

Opplevelse av å ikke være en betydningsfull person for fellesskapet

Vilkårlig erting, konflikter og enkelttilfeller av slåssing og utestenging er ikke mobbing. Det er heller ikke mobbing når barn plutselig blir sinte på hverandre, tar leker fra hverandre eller springer opp i raseri over etter eller annet.

Mobbing er noe langt mer alvorlig:

- Mobbing er når en eller flere personer gjentatte ganger over tid plager og trakasserer et offer.
- Mobbing handler om makt og avmakt, og det er skjevt maktforhold mellom den som mobber og den som blir mobbet.

Vi skiller mellom direkte og indirekte mobbing.

- Direkte mobbing er åpne angrep på enkeltindividet/offeret.
- Indirekte mobbing handler om utestenging og isolering fra gruppen.

Forekommer det mobbing i barnehagen?

Ja det forekommer mobbing også i barnehagen, og selv om mobbing ikke er noe stort og altoverskyggende problem i barnehagen er det et alvorlig problem for de det gjelder. Opplevelsen hos barn som utsettes for utestenging, krenkende ord og handlinger er like vond uavhengig av om vi kaller det mobbing eller ikke.

Hva er mobbing blant små barn?

Mobbing i barnehagen kan skje på mange måter. Det kan være handlinger både fra voksne og andre barn som gjør at barnet ikke føler at det hører til eller føler seg utenfor fellesskapet. Det kan være at barnet ikke får delta i leken og samtalen, eller aldri får sitte ved siden av noen eller holde noen i hånda på tur. Det kan være erting, at barnet blir ledd av eller kalt dumme ting. Ting man har med seg kan ødelegges eller gjemmes slik at barnet blir fortvilet.

Små barn kan både dytte, bite og slå uten at dette nødvendigvis er mobbing, men dersom barnet ditt gang på gang blir plaget eller ertet, bør du ta opp dette med barnehagen.

Dette sier barna om mobbing

Det er når noen gjør noe dumt med vilje.
Det er som å erte, bare litt slemmere.
Det betyr at noen slår eller bokser

Hva kan DU gjøre for å motvirke mobbing?

- Du må være sammen med barna slik at mobbing oppdages
- Du må være nær nok til å se og høre
- Du må være aktiv, varm og engasjert
- Du må bry deg
- Du må være tydelig og si vennlig i fra i aktuelle situasjoner om at mobbeatferd ikke aksepteres
- Du må sette grenser på en varm og tydelig måte
- Du må ta barnet på alvor og ikke bagatellisere hans eller hennes opplevelser. Mange barn synes det er flaut og vanskelig å fortelle om mobbing
- Du må ikke bli sint – du må holde hodet kaldt
- Du må ikke presse barnet. La det fortelle i sitt eget tempo
- Du må stille spørsmål som gjør at barnet får mulighet til å fortelle mer, ikke bare ja- og nei-spørsmål
- Du må spørre om hva du kan gjøre for barnet
- Du må fortelle hva du har tenkt å gjøre med mobbingen. Du må være tydelig på at det er de voksnes ansvar å ordne opp
- Du må varsle om du ser noen bli mobbet på nett, ikke vær redd for at du ikke kan de tekniske løsningene
- Du må ta alle signaler om mobbing på alvor



Hva sier barnehageloven og rammeplanen:

- «Barnehagen skal i samarbeid med og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling».
- «Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene».

«Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskap og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse, skal støttes. Samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov»

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

- «Personalet skal støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner».
- «Personalet skal samtale om normer for samhandling og invitere barna til å utforme normer for samhandling i fellesskap».
- «Personalet skal støtte barna i å ta andres perspektiv, se en sak fra flere synsvinkler og reflektere over egne og andres følelser, opplevelser og meninger».
- «Personalet skal støtte barna i å sette grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner».
- «Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestengning, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre».

Barnehageloven finner du her:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver finner du her:

<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>



Hvem er en mobber og hvem blir et mobbeoffer:

Det er ikke noe fasitsvar på hvem som mobber og hvem som kan utsettes for mobbing, men noen kjennetegn og likhetstrekk kan man finne, selv om dette ikke nødvendigvis alltid vil stemme.

Mobberens adferd kan være:

- Dominerende og stenger andre ute fra leken.
- Kommer ofte med negative kommentarer.
- Håner, truer og herser med.
- Undertrykker, gjør til latter, krenker og manipulerer.
-

Mobbeofferets natur deler vi opp i to grupper:

- Passiv/underdanig mobbeoffer: Stille, forsiktig, usikker og følsom. Har liten selvtillit. Tar lett til tårene og liker ikke konflikter. Prøver å skjule spor av mobbing og forteller ikke om det. Opplever skam.
- Provoserende mobbeoffer: Urolig og rastløs. Umodent og klossete. Har adferd som kan provosere. Kan selv mobbe yngre barn.

Vær på vakt hvis et barn:

- Ofte blir utsatt for sårende kommentarer
- Gjentatte ganger blir gjort narr av eller ydmyket
- Blir dominert av andre, og dette er et mønster
- Blir dyttet, sparket, slått, uten å kunne forsvare seg
- Har sår eller ødelagte klær uten å kunne forklare hvorfor
- Blir utestengt fra gruppelek
- Ofte er den siste som blir valgt i gruppelek
- Holder seg ofte til en voksen i utetiden
- Virker skremt og usikker
- Ikke vil komme til barnehagen

Til foreldre/foresatte:

- **Hva kan *du* se etter**

Det er ikke alltid barna forteller om det som skjer i barnehagen, så det er viktig å vite hva man skal se etter, slik at man tidligere kan klare å fange opp om det er noe. Spørsmål du kan stille deg er:

- Viser barnet glede over å være i barnehagen?
- Hva forteller barnet hjemme om barnehagen?
- Virker det som om barnet ditt har venner i barnehagen?
- Virker det som om barnet ditt kjenner seg trygg i barnehagen?
- Forteller barnet om lek og morsomme opplevelser?

- **Ta kontakt med barnehagen**

Det er viktig at du melder fra til barnehagen dersom du oppdager at ditt eller andre sitt barn blir mobbet, mobber eller av andre grunner ikke har det bra i barnehagen.

- Ta kontakt med en av de ansatte i barnehagen og fortell om bekymringen din.
- Det kan være lurt å be om et møte, der dere sammen kan lage en plan om hva barnehagen og dere som foreldre skal gjøre for at barnet skal trives.
- Du kan be barnehagen fortelle om hvordan de jobber med å forebygge og stoppe mobbing. Du kan også høre om barnehagen har en plan for arbeidet.

- **Hva om barnehagen ikke tar bekymringen på alvor**

Dersom du opplever at barnehagen ikke tar bekymringen din på alvor, kan du ta kontakt med administrasjon i kommunen ved Rådmannen eller barnehage- og skolefaglig rådgiver. Er det en privat barnehage, tar du kontakt med eieren av barnehagen, eventuelt med administrasjon i kommunen dersom ikke eieren lytter. Det finnes ingen formell framgangsmåte, men her er noen forslag til hva du kan gjøre:

- Be om et møte for å høre hvordan de kan hjelpe deg. Både kommunen/barnehageeieren og personalet i barnehagen bør være til stedet. Det er òg mulig for deg å ta med andre i dette møtet.
- Foreslå at det blir laget en skriftlig plan på hva som skal gjøres. Denne planen kan inneholde mål, tiltak og en oversikt over hvem som skal gjøre hva.
- Avtal et oppfølgingsmøte.

- **Barns rettigheter i barnehagen**

- Barnehagen skal være et trygt sted, og medvirke til at barn trives og får venner.
- Barna skal ha et trygt barnehagemiljø. De skal ha vern mot alle former for fysisk eller psykisk vold. Mobbing og trakassering blir regnet som vold.
- Barna har rett til omsorg.
- Barna som blir holdt utenfor i leken, skal få spesiell oppfølging fra barnehagen. Det samme skal barn som holder andre utenfor leken.
- Barna skal møtes med tillit og respekt.
- Barna skal ha voksne rundt seg som er gode rollemodeller.
- Barna har rett til å bli hørt i alt som handler om dem. Deres meninger skal vektlegges i samsvar med deres alder og modning.



Vennskap og sosial kompetanse:

Hva kjennetegner vennskap:

Forskning viser at barns lek og vennskap ikke bare er noe som ungene setter pris på, men at det også gir dem sosialiseringserfaringer som ingen andre relasjoner kan gi.

- Å være venner er å møtes i forhold hvor den enkelte opplever seg som godtatt og verdsatt for akkurat den den er.
- Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap, som igjen bidrar til en positiv selvfølelse.
- Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning.
- Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen, og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.
- Samspill mellom barn gir barna unike muligheter til å praktisere sosiale ferdigheter og utvikle samspillkompetanse.
- Gode vennerelasjoner er utviklingsmessige forløpere for god tilpasning senere i livet.

Hva er sosial kompetanse:

Forskere mener at barn-til-barn-relasjoner tjener som kontekst for tilegnelse av viktige sosiale ferdigheter som å kunne ta, utvikle og opprettholde kontakt med andre, å kunne forstå andres perspektiver og roller, å kunne hjelpe, dele, løse konflikter, be om hjelp og tørre stå imot gruppepress. Å utvikle slike ferdigheter gir barna en sosial kompetanse som gjør det mulig å møte utfordringer i ulike samspillsituasjoner, samtidig som de opprettholder et positivt selvbilde.

- Sosial kompetanse handler om å mestre samspill med andre, det vil si lykkes i å omgås andre.
- Sosial kompetanse er viktig for hvorvidt barna verdsettes av venner og integreres i barnehagen og skolens sosiale miljø.
- Sosial kompetanse inkluderer både verbal og nonverbal atferd.
- Barn møter mange ulike sosiale krav i samfunnet. De skal oppføre seg på ulike måter etter hvem de omgås. De snakker og oppfører seg annerledes med vennegjengen enn de gjør med foreldrene, annerledes mot jenter enn mot gutter osv. Mislykkes barn i møte med slike sosiale krav kan det føre til tap av status, avvising fra andre barn og irttesettelse fra voksne og eventuelt gi grunnlag for mobbing.
- Problemer med sosial atferd resulterer i dårlige sosiale samhandlinger med andre barn og voksne, de påvirker barnas motivasjon og selvoppfatning og selvbilde, svekker deres skolefaglige mestring og medfører at de går glipp av mange positive erfaringer og læringsopplevelser.
- Sosial kompetanse har vist seg å være en viktig ressurs når man skal mestre stress og motgang og unngå «drop-out» fra skolen, depresjon, kriminalitet, rusmisbruk og annen problematferd.
- Når barn leker sammen i sosial rollelek, tilegner de seg ferdigheter som har stor betydning for når de skal utvikle sosial kompetanse innenfor områdene empati, rolletaking, prososial atferd, selvkontroll, glede og humor. Og gjennom deltakelse i leken blir de stadig bedre lekepartnere for andre.

«Å forholde seg til andre er kanskje det mest vesentlige barnet lærer i barndommen»

Forebyggende tiltak:

Det viktigste arbeidet for et godt og trygt barnehagemiljø uten mobbing, er det gjennomgående arbeidet man gjør gjennom hele barnehagehverdagen. De voksnes holdninger til mobbing og til miljøet i barnehagen er det viktigste for å utvikle et godt sosialt og aksepterende miljø i barnehagen. Et godt psykososialt miljø i barnehagen er den viktigste innsatsen man kan legge for å motvirke mobbing.

Dette må du gjøre som ansatt i barnehagen, for å skape et godt psykososialt miljø i barnehagen:

- Du må bygge gode relasjoner til hvert barn
- Du må se den enkelte
- Du må være tålmodig med alle
- Du må skape forutsigbarhet, stabilitet, beskyttelse og trygghet
- Du må gi varm, sensitiv og stimulerende omsorg
- Du må behandle hvert barn som subjekt i eget liv, med rett til sin egen opplevelsesverden, og med mulighet til å påvirke egen hverdag.
- Du må vise respekt for enkeltbarnet samtidig som du arbeider aktivt for at hvert barn skal oppleve tilhørighet i et positivt felleskap
- Du må forebygge krenkende atferd
- Du må være støttespiller og tilstede når barna bygger relasjoner, deltar i samspill, tilegner seg og videreutvikler ferdigheter som gjør samhandlingen mellom dem trygg og positiv
- Du må være empatisk og en deltakende voksen med god relasjonskompetanse
- Du må anerkjenne barnas opplevelser i møte med andre, bidra til refleksjon over dem og støtte barnas endrings- og utviklingsprosesser
- Du som arbeider for et godt psykososialt miljø, arbeider samtidig forebyggende mot diskriminering og mobbing
- Du må være en etisk rollemodell
- DU MÅ TA ANSVAR
- Du kan delta i gruppearbeid på personalmøter der man jobber med spørsmål som: 1. Hva kan føre til mobbing i barnehagen? 2. Hvilke tiltak kan vi sette inn for å forebygge mobbing? 3. Hvilke tiltak kan gjøres for å stoppe mobbing? Arbeid først med mobbing generelt, deretter gå direkte på egen barnehage/avdeling.

Barns forslag til tiltak
Si ifra til en voksen
At barna kan si unnskyld
Snakke med foreldrene

Ansvarsfordeling i barnehagen:

Styrer/virksomhetsleder:

- Gjennomføre en årlig gjennomgang av handlingsplanen i barnehagen
- Presentere handlingsplanen for FAU/SU.
- Sikre at planen blir implementert i virksomheten gjennom årsplanen
- Sikre nødvendig kompetanse hos de ansatte
- Temaet mobbing blir årlig tatt opp på foreldremøter/foreldresamtaler

Pedagogisk leder:

- Temaarbeid i barnegruppene om vennskap, empati og sosial kompetanse
- Ta opp temaet på foreldresamtaler
- Følge opp medarbeidere og undersøke ansattes holdning til forekomsten av mobbing

Hele personalet:

- Møte barn og foreldre når de kommer i barnehagen, og gi gode tilbakemeldinger fra dagen ved hentesituasjon
- Engasjere seg i arbeidet mot mobbing, lese aktuelt fagstoff og holde seg oppdatert om emnet
- Gode rutiner for voksendeltakelse i leken. Fokus på god dialog og deltakelse

Med gode tiltak som dette ser man at mobbing kan forebygges allerede i barnehagen, og at man her kan legge et godt grunnlag for veien videre opp i skolesystemet.

Det er viktig å være bevisst viktigheten av et godt foreldresamarbeid. Foreldrene har ansvar for sine barn og dens adferd og handlinger. Ved å bevisstgjøre foreldrene kan også de være medspillere for en god forebygging.



Tiltak når mobbing oppdages:

I noen tilfeller kan det være foreldrene til barnet som blir mobbet som oppdager mobbingen først, ved at de merker en atferdsendring hos barnet sitt. Det er viktig at foreldrene tar kontakt med barnehagen med en gang de får en mistanke, og de kan si ifra til alle i personalet i barnehagen. Styrer skal deretter alltid bli informert og delta i saken videre. Man må gjerne levere en skriftlig melding til barnehagen, både om egne barn som blir mobbet/mobber eller om man observerer hendelser i og rundt barnehagen.

Formidle gjerne til barnet det gjelder (ditt eget eller andre) om at det kan stole på deg, og at du skal prøve å hjelpe selv om du ikke klarer å løse situasjonen med en gang.

Involverte barn:

- Bekreft barnet positivt når barnet forteller om at det selv eller andre blir utsatt for mobbing.
- Hjelp barnet og sett ord på det som har skjedd og sett uttrykk for at dette er uakseptabelt.
- I møte med mobberen skal man styrke barnet som person men ta avstand fra de handlinger han/hun har gjort.
- Prøv å vis barnet hvordan andre har det og hjelp barnet ved å sette ord på følelsene. Som voksen må du understreke og sette ord på at det er handlingen barnet har gjort som har ført til at den andre er lei seg.
- Vis forventning til at den som har utøvd mobbingen går tilbake og gir en positiv oppmerksomhet til det andre barnet.

Voksne i barnehagen:

- Informere og drøfte enkeltsituasjoner på møter. Styrer og/eller pedagogisk leder veileder den/de voksne som er direkte involvert i situasjonen, dramatisere på møter for å øve seg på hvordan håndtere ulike situasjoner. Man skal alltid evaluere en hendelse/situasjon.

Foreldre til involverte barn:

- Foreldresamtaler med foreldrene til hvert av barna der personalet forklarer situasjonen og grunnen til samtalen. Det må være en åpen dialog rundt hendelsen og foreldrene må få gi uttrykk for hvordan de opplever situasjonen. Det må vektlegges at både barnehagen og hjemmet har et felles ansvar, og det må avklares hva som skal gjøres videre.
- Det er viktig å skriftliggjøre prosessen, skrive referat og tiltaksplan. Det må avtales videre samarbeid og eventuelt nytt møte, og se på behovet for hjelp og tiltak utenifra (f.eks. PPT).

Praktiske tiltak som kan settes inn i barnehagehverdagen:

- Voksne tilstede i leken
- Ingen lukkede dører uten voksne tilstede
- Noen fra personalet i alle rom til enhver tid
- Mindre vandring mellom avdelingene
- Omplussing av personalet
- Observatør fra en annen avdeling/barnehage for å prøve å se det man ikke ser selv
- Mer struktur og rammer gjennom hele dagen



Når det kommer en påstand om mobbing:

Hva gjør barnehagen

- Barnehagen er pliktig til å ta meldinger om mobbing på alvor. Disse meldingene kan komme fra både foresatte, barn og ansatte.
- Barnehageansatte som får meldingen gir den videre til pedagogisk leder. Fortell hvordan påstanden er kommet frem, beskriv så konkret som mulig hva som er gjort og sagt, og hvem som er involvert og beskriv hvordan de voksne har forholdt seg. Pedagogisk leder melder så fra til virksomhetsleder/styrer.
- Observerer samspillet i barnegruppen og finner ut omfanget av mobbingen. Dette kan hele personalgruppen på avdelingen delta på.
- Pedagogisk leder må i samarbeid med de ansatte på avdelingen, vurdere strakstiltak. Hva kan på kort sikt bedre situasjonen for barnet som opplever mobbing.
- Pedagogisk leder må i samarbeid med virksomhetsleder/styrer vurdere langsiktige tiltak.
- Loggfør alle tiltak. Loggføring gir dokumentasjon til svar på spørsmål, og kan brukes til gjennomgang av saken ved et senere tidspunkt.

Ansvarlig:

- Den ansatte som får opplysninger fra foresatte eller barn om mobbing, eller som selv observerer mobbing skal varsle pedagogisk leder.
- Pedagogisk leder skal sette i gang tiltak for å undersøke om mobbing foregår.
- Pedagogisk leder skal varsle virksomhetsleder/styrer om mobbing.
- Pedagogisk leder har ansvar for å sette i gang tiltak mot mobbing på egen avdeling sammen med de andre ansatte på avdelingen.
- Alle ansatte er ansvarlige for å engasjere seg i arbeidet mot mobbing.



TILTAKSPLAN - NÅR MOBBING SKJER

TILTAK	ANSVAR	GJENNOMFØRT Dato og sign.
1. Den som observerer mobbingen skriver fortløpende en loggføring av hva som skjedde. Hvem, hva, hvor og når. Kort og konkret beskrivelse av hendelsen.	Alle	
2. Den som observerte mobbingen må informere de andre i personalet. Ta det opp på avdelings/personalmøtet. Bli enige om tiltak videre.	Alle	
3. Snakk med barna om det som skjedde. Be barna komme med forslag til hva som skal gjøres videre. Finne løsninger sammen.	Den voksne som observerte hendelsen eller en av personalet som kjenner barnet godt	
4. Informer foreldrene til alle barna som er involvert.	Pedagogisk leder	
5. Evaluering etter en periode på 1-2 mnd.	Pedagogisk leder og personalet på gjeldende avdeling	
6. Nytt oppfølgingsmøte med foreldre hvis behov.	Pedagogisk leder	
7. Eventuelt videre tiltak.	Pedagogisk leder og personalet på gjeldende avdeling	
8. Ny evaluering etter 6 mnd. og eventuelt nye tiltak videre.	Pedagogisk leder og personalet på gjeldende avdeling	

SKJEMA FOR MØTE ANGÅENDE MOBBING, I BARNEHAGENE I VÅLER KOMMUNE
Skjemaet legges i barnets mappe, og foresatte får kopi.

Dato:

Tilstede på møtet:

Saken gjelder:	Arbeidet videre:

Dato for oppfølgingsmøte:

Underskrift pedagogisk leder

Underskrift foresatte

Litteratur:

For barn: (merket med gul, finnes på Våler folkebibliotek)

- | | |
|---|----------------------------|
| ○ Albert og udyret | Gunilla Bergstrøm |
| ○ Billy og sinte Lotta | Birgitta Stenberg |
| ○ Den lille gutten og løven | Ulf Nilsson |
| ○ Den stygge drageungen | Else Færden |
| ○ Det er alltid meg de skal ta | Ann De Bode og Rien Broere |
| ○ Du og jeg og Truls og Trine | Kari Lamer |
| ○ Franz begynner på skolen | Christine Nøstlinger |
| ○ Fy Fabian | Paul Leer Salvesen |
| ○ Gummitarzan | Ole L. Kirkegaard |
| ○ Gutten i supermanddrakten | Gunn-Britt Sundstrøm |
| ○ Herr Alkabars Nese | Kari Saanum |
| ○ Hvem kan redde Albert Åberg | Gunilla Bergstrøm |
| ○ Hymir | Per Christian Jersild |
| ○ Karsten og Petra, Karsten liker å danse | Tor Åge Bringsværd |
| ○ Katten med de blå øynene | Egon Mathiesen |
| ○ Kunsten å møte en bjørn | Camilla Otterlei |
| ○ Lilleving | Mats Wänblad |
| ○ Lille skrekk | Mette Cecilie Newth |
| ○ Martins sommer | Gunnar Andersson |
| ○ Min storebror Apen | Tone Lie Bøttinger |
| ○ Otto, Joppa og Sture | Lena Klefelt |
| ○ Petter og månen | Trond Brønne |
| ○ Rikki | Guido Genechten |
| ○ Ruffen, sjøormen som ikke kunne svømme | Tor Åge Bringsværd |
| ○ Selim og Susanne | Ursula Kirchberg |
| ○ Skal vi være venner | Rikke Mølbak |
| ○ Stures nye jakka/Den nye jakka | Eva Eriksson |

For voksne:

- | | |
|--|-----------------------------------|
| ○ Barns trivsel, voksnes ansvar | Utdanningsforbundet |
| ○ Du og jeg og vi to! Om å fremme barns sosiale kompetanse | Kari Lamer |
| ○ Lov om barnehager (barnehageloven)
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64 | Kunnskapsdepartementet |
| ○ Mobbing i barnehagen | Reidar Pettersen |
| ○ Mobbing i barnehagen -
Ett hefte for deg som jobber i barnehagen | Barne- og
familiedepartementet |
| ○ Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver
https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf | Kunnskapsdepartementet |
| ○ | |
| ○ Vennskap som beskyttelses- og risikofaktor | Øyvind Kvello |

